

Briuselis, 2017 10 24
COM(2017) 629 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI

**Komisijos ataskaita Tarybai dėl griežtesnės priežiūros vizito Rumunijoje pagal
Reglamento (EB) Nr. 1466/97 11 straipsnio 2 dalį**

Ši ataskaita dėl griežtesnės priežiūros vizito Rumunijoje Tarybai teikiama pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97¹ -11 straipsnio 4 dalį. Kaip numatyta Reglamento (EB) Nr. 1466/97 -11 straipsnio 5 dalyje, prieš tai Rumunijai buvo perduotos preliminarios to vizito išvados, kad ji galėtų pateikti savo pastabas.

Rumunija. Procedūra dėl didelio nukrypimo 2017 m. rugsėjo 26–27 d. griežtesnės priežiūros vizitas Ataskaita

1. Įvadas

Atsižvelgiant į didelį nukrypimą nuo šalies vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo 2016 m., 2017 m. pavasarį Rumunijos atžvilgiu pradėta taikyti procedūra dėl didelio nukrypimo. Šios valstybės narės struktūrinis deficitas 2015 m. neviršijo 1 %, tačiau, smarkiai apkarpius netiesioginius mokesčius ir padidinus darbo užmokestį viešajame sektoriuje, 2016 m. jis išaugo iki 2,5 % BVP. Todėl 2017 m. gegužės 22 d. Komisija pateikė įspėjimą Rumunijai ir pasiūlė Tarybai pradėti procedūrą dėl didelio nukrypimo. 2017 m. birželio 16 d. priimtoje rekomendacijoje dėl procedūros dėl didelio nukrypimo Taryba paprašė Rumunijos imtis priemonių užtikrinti, kad 2017 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 3,3 %. Tai atitinka 0,5 % BVP metinį struktūrinį koregavimą – būtiniausią veiksmą, kurio reikalaujama pagal Stabilumo ir augimo pakto (SAP) prevencinę dalį. Tuo tikslu būtina imtis taisomųjų veiksmų, kurie, remiantis Komisijos 2017 m. pavasario ekonomikos prognozėse pateiktu pagrindiniu scenarijumi, 2017 m. atitiktų 1,8 % BVP. Atsižvelgdama į Tarybos prašymą, Rumunija iki 2017 m. spalio 15 d. pateikė veiksmų, kurių imtasi remiantis Tarybos rekomendacija, ataskaitą. Šiuo metu Komisija vertina Rumunijos pateiktos informacijos turinį.

Griežtesnės priežiūros vizitą Komisija atliko 2017 m. rugsėjo 26–27 d. Vizitas atliktas remiantis Reglamento (EB) Nr. 1466/97 -11 straipsnio 2 dalimi. Per vizitą įvyko susitikimai su finansų ministru Ionuțu Mișa, Rumunijos nacionalinio banko valdytoju Muguru Isărescu, Rumunijos fiskalinės tarybos nariais ir Rumunijos parlamento biudžeto komitetų nariais. Vizito metu buvo siekiama gauti išsamios informacijos apie Rumunijos valdžios institucijų planuojamas fiskalines priemones, taip pat plačiau nušviesti fiskalinę riziką ir paskatinti laikytis SAP. Be to, buvo vertinami fiskaliniai pokyčiai ir biudžeto vykdymas 2017 m.

2. Vizito išvados

Prieita prie išvados, kad Rumunijos valdžios institucijos neketina imtis veiksmų pagal rekomendaciją dėl procedūros dėl didelio nukrypimo. Finansų ministras patvirtino, kad 2017 m. toliau siekiama, kad nominalus deficitas siektų 3 % BVP, tačiau struktūrinis

¹ 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo, OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

koregavimas 2017 m. nėra prioritetinis uždavinys. 2017 m. rugsėjo mėn. viduryje vyriausybės patvirtintame 2017 m. taisomajame biudžete išlaikytas 2,96 % BVP siekiantis nominalus deficitas, nors susijusi makroekonominė projekcija pagerėjo. Palyginti su pirminiu 2017 m. biudžetu, kuriame jau buvo numatyta laikytis ekspansinės fiskalinės politikos krypties, tai liudija susijusio struktūrinio deficito pablogėjimą. Finansų ministras teigė, kad galimybės atlikti rekomenduojamą struktūrinį koregavimą yra ribotos, nes rekomendacija dėl procedūros dėl didelio nukrypimo gauta metams baigiantis.

Be to, neseniai patvirtintas 2017 m. taisomasis biudžetas kelia abejonių dėl viešųjų finansų kokybės. Pagrindiniai taisomojo biudžeto elementai: i) BVP augimo rodiklis padidintas nuo 5,2 % iki 5,6 %; ii) toliau siekiama tikslo, kad valdžios sektoriaus deficitas (grynaisiais) išliktų 2,96 % BVP; iii) sumažintos mokestinės pajamos (dėl sumažinto PVM ir įmonių pelno mokesčio); iv) padidintos socialinės įmokos ir nefiskalinės pajamos (t. y. dividendai iš valstybės valdomų įmonių) – valstybės valdomų įmonių dividendų padidinimas iš dalies susijęs su nauju dividendų iš ankstesnių metų nepaskirstytojo pelno reikalavimu); v) išlaidų dalyje maždaug ketvirtadaliu sumažintos kapitalo išlaidos; vi) padidintas viešojo sektoriaus darbo užmokestis ir socialinės išmokos. Kalbant apie biudžeto sandarą, Rumunija, užuot vykdžiusi ilgalaikį ekonomikos augimą skatinančią politiką, kaip antai ES lėšų įsisavinimo tobulinimą arba valstybės investicijų kokybės gerinimą, ėmėsi vartojimą trumpuoju laikotarpiu skatinančios politikos (netiesioginių mokesčių apkarpymo, viešojo sektoriaus darbo užmokesčio didinimo), kurią sunku pakeisti.

Valdžios institucijos siekia išlaikyti nominalų deficitą, kuris 2018 m. siektų 3 % BVP. Finansų ministerija nurodė du 2018 m. tikslus: pagrindinis tikslas – išlaikyti nominalų deficitą, kuris siektų 3 % BVP, antrasis tikslas – sumažinti struktūrinį deficitą 0,5 % BVP. Per vizitą pastebėta, kad, atsižvelgiant į tai, jog gamybos apimtys atotrūkis yra teigiamas ir auga toliau, 3 % BVP siekiantis nominalus deficitas 2018 m. lemtų struktūrinės fiskalinės padėties pablogėjimą.

Remiantis Komisijos projekcijomis, laikantis įprasto scenarijaus (t. y. jei politika nekeičiama) tikėtina, kad toliau iš esmės didinant viešojo sektoriaus darbo užmokestį nominalus deficitas 2018 m. gerokai viršys 3 % BVP. 2017 m. birželio mėn. Rumunijos parlamentas priėmė Vienodo darbo užmokesčio įstatymą. Šiuo įstatymu siekiama suderinti viešojo sektoriaus darbo užmokesčio dydžius, kurie šiuo metu yra skirtingi, taip pat nustatomas kiekvienos viešojo sektoriaus pareigybės atlygis. Įstatyme numatyta, koku būdu pasiekti to tikslo, ir nurodyta, kad naujoji darbo užmokesčio sistema turi būti visiškai įgyvendinta iki 2022 m. 2018 m. sausio mėn. visų valstybės tarnautojų darbo užmokestis bus padidintas 25 %, o vėliau kasmet bus didinamas suma, atitinkančia 25 % skirtumo tarp 2018 m. sausio mėn. atlygio ir tikslinio 2022 m. atlygio. Be bendrojo 25 % padidinimo 2018 m. sausio mėn., sveikatos ir švietimo sektoriuose darbo užmokestis 2018 m. bus dar papildomai padidintas 25 %. Todėl remiantis politikos nekeitimo scenarijumi tikėtina, kad nominalus deficitas gerokai viršys 3 % BVP ir turbūt bus šiek tiek didesnis nei 4 % BVP (tikslėnis įvertis bus nustatytas rengiant rudens prognozę). Vadinas, siekiant nustatytų

2018 m. tikslų, jau nekalbant SAP prevencinės dalies reikalavimų laikymąsi, valdžios institucijos turi imtis tolesnių priemonių.

Siekdamos sušvelninti Vienodo darbo užmokesčio įstatymo fiskalinį poveikį, valdžios institucijos numato socialinių įmokų mokėjimą visiškai perkelti darbuotojams. Ketinama padidinti socialinių įmokų, kurias nuo savo bendrojo darbo užmokesčio moka darbuotojai, procentą. Vyriausybė planuoja perkelti socialinių įmokų mokėjimą darbuotojams ir kartu sumažinti bendrą socialinių įmokų procentą (šiuo metu 22,75 % moka darbdaviai, o 16,5 % – darbuotojai, ateityje darbuotojai mokėtų 36 %), taip pat nuo 16 % iki 12 % arba 10 % sumažinti gyventojų pajamų mokestį. Be to, vyriausybė siekia rasti teisinį sprendimą, kuris padėtų užtikrinti, kad privačiojo sektoriaus darbdaviai galėtų padidinti savo darbuotojų bendrąjį darbo užmokestį, kad dėl socialinių įmokų perkėlimo nenukentėtų jų grynasis darbo užmokestis.

Vyriausybė taip pat svarsto galimybę pakeisti 2008 m. pensijų reformą, pagal kurią buvo įdiegta pensijų sistemos antroji pakopa. Valdžios institucijos ketina mažinti socialinių įmokų perkėlimą pensijų sistemos antrajai pakopai, kuri, remiantis Europos sąskaitų sistemos (ESS) taisyklėmis, nepriskiriama valdžios sektoriui. Šie perkėlimai kasmet sudaro apie 0,8 % BVP. Tokia priemonė trumpuoju laikotarpiu sumažintų fiskalinį deficitą. Tačiau ilguoju laikotarpiu ši fiskalinė nauda nebūtų juntama, nes iš socialinių įmokų, kurios neperkeliamos į antrąją pakopą, ateityje reikėtų mokėti senatvės pensijas. Be to, toks pokytis galėtų neigiamai paveikti pensijų sistemos gyvybingumą ir kapitalo rinkų plėtrą. Per vizitą įspėta dėl tokių esminių pensijų sistemos pokyčių įgyvendinimo paskubomis, neatlikus tinkamos analizės ir vadovaujantis tik trumpalaikiais deficito mažinimo tikslais. Panašu, kad šiuo metu nesvarstoma galimybės nacionalizuoti antrojoje pakopoje sukauptą turtą (remiantis ESS taisyklėmis, tai neturėtų poveikio valdžiaus sektoriaus deficitui).

Per vizitą taip pat aptartas neseniai priimtas PVM mokėjimo atskyrimo mechanizmas. 2017 m. rugpjūčio mėn. pabaigoje vyriausybė priėmė skubų potvarkį, kuriuo iš dalies keičiamas Mokesčių kodeksas. Remiantis potvarkiu, kuriuo siekiama pagerinti mokestinių prievolių vykdymą, nuo 2018 m. sausio mėn. visi PVM mokėtojai privalės naudoti atskiras sąskaitas PVM mokėjimo tikslais. Per vizitą pabrėžta, kad dėl tokio privalomo mechanizmo gali prireikti išankstinio prašymo leisti taikyti nuo PVM direktyvos nukrypti leidžiančią nuostatą². Finansų ministerija ginčijo leidžiančios nukrypti nuostatos būtinybę ir teigė, kad Komisija neturi tikslios informacijos apie priemonę.

Rumunijos nacionalinis bankas patvirtino prociklišką fiskalinę politiką, o tai dar labiau sustiprino Komisijos susirūpinimą dėl dabartinio politikos priemonių derinio. Rumunija išgyvena didelį ekonomikos pakilimą, o tai geriausias metas atnaujinti fiskalinius rezervus siekiant pasiruošti galimam nuosmukiui. Tačiau Rumunijos fiskalinė pozicija yra itin ekspansinė – šiuo požiūriu šalies fiskalinė politika atrodo neapdairi ir daro didelę įtaką pinigų politikai.

² 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, 2006 12 11, p. 1).

Per vizitą pasikeista nuomonėmis su Rumunijos parlamento biudžeto ir fiskalinės politikos komitetų nariais. Tiek valdančiosios koalicijos, tiek opozicijos atstovai išreiškė susirūpinimą dėl biudžeto sandaros, visų pirma dėl valstybės investicijų apkarpymo ir jo poveikio ilgalaikiam augimui. Panašu, kad jungtinių komitetų pirmininkas laikėsi nuomonės, jog būtina keisti fiskalinės politikos kryptį ir 2018 m. pradėti struktūrinį koregavimą.

Fiskalinė taryba pritarė Komisijos susirūpinimui dėl fiskalinės perspektyvos. Fiskalinės tarybos nuomone, nesiėmus kompensuojamųjų fiskalinių priemonių struktūrinis deficitas 2018 m. smarkiai pablogės ir numatoma, kad nominalus deficitas viršys 3 % BVP ribą.

PRIEDAS, KURIAME PATEIKIAMSI STATISTINIAI DUOMENYS

(Prognozuojami duomenys pagrįsti Europos Komisijos 2017 m. pavasario prognoze)³

1 lentelė. 2009–2018 m. pagrindinių ekonomikos rodiklių apžvalga

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*
Bendrasis vidaus produktas	<i>(metinis procentinis pokytis, jei nenurodyta kitaip)</i>									
Nominalusis BVP (mlrd. RON)	511	534	565	595	637	668	711	761	806	860
Realusis BVP	-7,1	-0,8	1,1	0,6	3,5	3,1	3,9	4,8	4,3	3,7
Privatus vartojimas	-10,1	1,0	0,8	1,2	0,7	4,7	6,0	7,4	7,5	5,6
Valdžios sektoriaus vartojimas	3,7	-4,9	0,6	0,4	-4,6	0,8	0,1	4,5	3,7	3,0
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	-36,6	-2,4	2,9	0,1	-5,4	3,2	8,3	-3,3	0,7	3,2
Eksportas	-5,3	15,2	11,9	1,0	19,7	8,0	5,4	8,3	6,9	6,2
Importas	-20,7	12,6	10,2	-1,8	8,8	8,7	9,2	9,8	9,3	8,1
Indėlis į BVP augimą										
Vidaus paklausa	-19,9	-0,9	1,4	0,9	-1,7	3,8	5,7	4,4	5,3	4,7
Atsargos	5,9	0,2	-0,2	-1,4	1,6	-0,3	-0,2	1,1	0,3	0,0
Grynasis eksportas	6,9	-0,1	-0,1	1,1	3,6	-0,3	-1,6	-0,7	-0,5	-0,3
Kainos										
Infliacija pagal SVKI (vidurkis)	5,6	6,1	5,8	3,4	3,2	1,4	-0,4	-1,1	1,1	3,0
Infliacija pagal SVKI (metų pabaigoje, ketvirčio)	4,5	7,8	3,4	4,7	1,3	1,4	-1,0	-0,1	2,0	3,0
Darbo rinka										
Bendras užimtumas	9181	9156	9082	8645	8569	8635	8558	8481	8543	8573
Nedarbo lygis (suderintas: 15-74m.)	6,5	7,0	7,2	6,8	7,1	6,8	6,8	5,9	5,4	5,3
Valdžios sektoriaus sąskaitos	<i>(BVP procentinė dalis)</i>									
Valdžios sektoriaus deficitas, grynaisiais **	-7,1	-6,3	-4,2	-2,5	-2,5	-1,7	-1,4	-2,4	-3,0	-3,0
Valdžios sektoriaus deficitas, pagal 2010 m. ESS	-9,5	-6,9	-5,4	-3,7	-2,1	-1,4	-0,8	-3,0	-3,5	-3,7
Valdžios sektoriaus bendroji skola, pagal 2010 m. ESS	23,2	29,9	34,2	37,3	37,8	39,4	38,0	37,6	39,3	40,9
Mokėjimų balansas	<i>(BVP procentinė dalis)</i>									
Einamosios sąskaitos balansas ***	-4,1	-4,5	-4,4	-4,2	-0,6	-0,1	-0,6	-2,4	-2,8	-2,9
Prekybos balansas***	-6,4	-6,1	-5,6	-5,0	-0,8	-0,4	-0,6	-0,9	-1,9	-2,3
Kapitalo ir finansinės sąskaitos balansas	-3,9	-4,2	-3,0	-1,1	3,3	4,7	3,9	3,4	n.d.	n.d.
TUI balansas	-2,8	-1,8	-1,3	-1,9	-2,0	-1,8	-1,8	-2,7	n.d.	n.d.
Grynoji tarptautinių investicijų pozicija	-62,1	-62,3	-64,2	-67,9	-61,7	-56,8	-51,1	n.a.	n.d.	n.d.
Užsienio valiutos atsargos (mlrd. EUR)	28,3	32,4	33,2	31,2	32,5	32,2	32,2	34,2	n.d.	n.d.
Bendroji išorės skola	67,4	72,9	74,1	74,7	68,0	63,0	56,5	54,7	n.d.	n.d.
Piniginiai ir valiutos kurso pokyčiai										
Platieji pinigai, P3 (metinis procentinis pokytis, laikotarpio pabaigoje)	9,0	6,9	6,6	2,7	8,8	8,4	9,3	9,7	12,2	n.d.
Rumunijos nacionalinio banko (RNB) palūkanų norma (procentais, laikotarpio pabaigoje)	8,00	6,25	6,00	5,25	4,00	2,75	1,75	1,75	1,75	n.d.
Valiutos kursas (lėjos ir euro, laikotarpio pabaigoje)	4,24	4,26	4,32	4,44	4,47	4,48	4,52	4,54	4,54	n.d.
Realusis efektyvusis valiutos kursas (vienetui tenkančių darbo sąnaudų defliatorius, procentinis pokytis)	6,76	0,99	-6,54	-5,14	0,86	3,43	-6,45	1,12	n.d.	n.d.

Pastabos:

* prognozės arba naujausi duomenys

** 2017 ir 2018 m. duomenys - Rumunijos valdžios institucijų projekcijos.

*** einamosios sąskaitos ir prekybos balansai grindžiami naujausia Komisijos prognoze, parengta pagal nacionalinių sąskaitų duomenis.

Šaltinis: RNB, Europos Komisija.

³ 2017 m. lapkričio mėn. Komisijos prognozė bus atnaujinta.

2 lentelė. 2015–2018 m. valdžios sektoriaus sąskaitos

	ESS kodas	2015	2016	2017*	2018*
1. Gamybės ir importo mokesčiai	D2	13,3	11,3	10,5	10,5
2. Einamieji pajamų ir turto mokesčiai	D5	6,6	6,5	6,4	6,6
2a. - iš jų, sumokėti namų ūkių ir namų ūkiams paslaugas teikiančių ne pelno institucijų		3,6	3,6	3,5	3,5
2b. - iš jų, sumokėti įmonių		3,0	2,9	2,9	3,0
3. Socialinės įmokos	D61	8,1	8,1	8,5	8,4
4. Pardavimai ir kitos einamosios pajamos		4,4	4,3	3,7	3,9
5. Visos einamosios pajamos (1+2+3+4)		32,4	30,2	29,1	29,4
6. Atlygis darbuotojams	D1	7,7	8,2	8,7	8,7
7. Tarpinis vartojimas	P2	5,7	5,3	5,2	5,2
8. Socialiniai pervedimai natūra, atlikti per rinkos gamintojus		0,9	0,9	0,9	0,9
9. Socialiniai pervedimai, išskyrus pervedimus natūra	D62	10,6	10,7	11,1	11,3
10. Palūkanos	D41	1,6	1,5	1,6	1,6
11. Subsidijos	D3	0,5	0,4	0,4	0,4
12. Kitos einamosios išlaidos		2,5	2,5	1,9	2,2
13. Visos einamosios išlaidos (6+7+8+9+10+11+12)		29,4	29,5	29,7	30,3
14. Bendrosios santaupos (5-13)	B8g	2,9	0,7	-0,6	-0,9
15. Gauti kapitalo pervedimai	D9	2,7	1,5	1,6	2,1
16. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P51	5,2	3,6	3,5	3,9
17. Kitos kapitalo išlaidos		1,2	1,6	1,0	1,0
18. Visos valdžios sektoriaus pajamos (5+15)	TR	35,0	31,7	30,6	31,5
19. Visos valdžios sektoriaus išlaidos (13+16+17)	TE	35,8	34,7	34,1	35,2
20. Grynas skolinimas (+) / grynas skolinimasis (-) (18-19)	EDP B9	-0,8	-3,0	-3,5	-3,7
Pastaba:					
* Europos Komisijos 2017 m. pavasario prognozė					
Šaltinis: Europos Komisijos 2017 m. žiemos prognozė					

3 lentelė. Valdžios sektoriaus balanso ciklinis koregavimas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*
Valdžios sektoriaus balansas (2010 m. ESS)	-9,5	-6,9	-5,4	-3,7	-2,1	-1,4	-0,8	-3,0	-3,5	-3,7
Pirminis balansas	-8,0	-5,4	-3,8	-1,9	-0,3	0,3	0,9	-1,5	-2,0	-2,0
Pagal ciklą patikslintas balansas	-8,8	-5,5	-4,1	-2,0	-1,0	-0,5	-0,3	-3,0	-3,8	-3,9
Pagal ciklą patikslintas pirminis balansas	-7,3	-4,0	-2,5	-0,2	0,8	1,1	1,3	-1,5	-2,2	-2,3
Struktūrinis valdžios sektoriaus balansas		-5,6	-2,9	-2,5	-1,0	-0,6	-0,6	-2,6	-3,9	-4,0
BVP augimas	-7,1	-0,8	1,1	0,6	3,5	3,1	3,9	4,8	4,3	3,7
Potencialus augimas	1,9	1,3	1,1	1,8	1,7	2,1	2,8	3,5	3,5	3,6
Gamybos apimtys atotrūkis	-2,0	-4,0	-4,0	-5,0	-3,3	-2,4	-1,3	-0,1	0,7	0,8
Pastaba:										
* Europos Komisijos 2017 m. pavasario prognozė										
Šaltinis: Europos Komisija										